

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Tracéstudie N381 en de aanvulling daarop

20 november 2003

1102-172

ISBN 90-421-1224-7
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. OORDEEL OVER HET MER EN DE AANVULLING DAAROP.....	2
2.1 Algemeen.....	2
2.2 Toelichting op het oordeel	2
2.2.1 MMA traject Drachten-Donkerbroek.....	2
2.2.2 Geohydrologische situatie.....	4
2.2.3 1x2-variant op traject Drachten-Donkerbroek	5
2.2.4 Overige opmerkingen.....	6
3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN ...	7
3.1.1 Ecologische verbindingzones	7

1. INLEIDING

De provincie Fryslân heeft het voornemen de N381 van Drachten tot de Drentse grens op te waarderen van een 80 km/uur-weg tot een 100 km/uur-autoweg.

Bij brief van 20 augustus 2003¹ heeft de provincie Fryslân de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER). Het MER is op 13 augustus 2003 ter inzage gelegd². Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van de provincie Fryslân heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven of belangrijke onjuistheden bevat die ter voorkoming van misverstanden weerlegd dienen te worden.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵, zoals vastgesteld op 2 mei 2000;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Bij toetsingen volgt de Commissie een getrapte werkwijze: eerst inventariseert ze of het MER voldoet aan de wettelijke vereisten en de richtlijnen, daarna beoordeelt ze de ernst van de tekortkomingen. Alleen als naar de mening van de Commissie informatie zou ontbreken om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij het besluit wordt gesproken van een *essentiële tekortkoming*. Dan adviseert de Commissie om het MER aan te vullen. Overige tekortkomingen vermeldt ze alleen voor zover ze kunnen worden voorzien van duidelijke aanbevelingen. Zo beperkt de Commissie zich tot hoofdzaken.

Tijdens de toetsing heeft op 15 oktober een gesprek plaatsgevonden tussen de Commissie en de provincie Fryslân. Daar heeft de Commissie (mede naar aanleiding van de inspraakreacties) kenbaar gemaakt dat, hoewel de belangrijkste milieuaspecten in het MER aan de orde komen, de diepgang van de geboden informatie op bepaalde punten naar haar oordeel tekortschiet. Het gaat dan met name om informatie over de geohydrologie, de natuurwaarden en de archeologische waarden. Ook had de Commissie twijfels bij de aanwijzing van het mma. Uit de samenvatting van het MER en het verslag van de hoorzittingen werd bovendien duidelijk dat de provincie aanvullende onderzoeken in gang had gezet. Naar aanleiding van het overleg heeft de provincie de Commissie verzocht de advisering op te schorten om de provincie in de gelegenheid te stellen een aanvulling op het MER te maken. De punten die de

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10

Commissie van belang achtte voor de aanvulling worden in dit advies besproken. De aanvulling heeft niet ter visie gelegen. Daarom is in dit advies inspraak over de aanvulling niet beschouwd. De Commissie adviseert de aanvulling bij de publicatie van het voorkeurstracé ter visie te leggen.

Dit advies van de Commissie bevat het oordeel over het MER inclusief de aanvulling.

2. OORDEEL OVER HET MER EN DE AANVULLING DAAROP

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat in het MER en de aanvulling tezamen de **essentiële informatie aanwezig** is. Hierbij geldt het volgende voorbehoud: de conclusie dat tracévariant 1 op het traject Drachten-Donkerbroek het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) is, acht de Commissie niet onderbouwd met de informatie in het MER en de aanvulling. De Commissie komt op grond van deze informatie tot de conclusie dat tracévariant 2 het mma is (dit wordt uitgelegd in §2.2.1). Het positieve oordeel geldt dan ook alleen als de conclusie ten aanzien van het mma op dit traject wordt aangepast.

Het MER is goed opgezet, veelal goed geïllustreerd en daardoor leesbaar en inzichtelijk. Bijvoorbeeld: de vergelijking met een aantal referentiebeelden in het document Selectie en inkadering vond de Commissie verhelderend. De samenvatting en de publieksversie van de samenvatting bieden voor een breed publiek inzicht in hetgeen speelt. De maatregelen die worden voorgesteld bij de invulling van het mma acht de Commissie waardevol bij het nemen van het besluit.

In paragraaf 2.2 licht de Commissie haar oordeel toe, waarbij wordt ingegaan op de tekortkomingen in het oorspronkelijke MER en de wijze waarop deze tekortkomingen in de aanvulling zijn behandeld.

2.2 Toelichting op het oordeel

2.2.1 MMA traject Drachten-Donkerbroek

Het oorspronkelijke MER

Op grond van de in het MER geboden informatie over natuurwaarden, landschappelijke inpassing, archeologische waarden en woon- en leefklimaat kan volgens de Commissie geen gefundeerde keuze tussen tracéalternatief 1 en 2 gemaakt worden. De overwegingen die er toe geleid hebben dat tracéalternatief 1 wordt aangewezen als meest milieuvriendelijk alternatief (mma) acht de Commissie dan ook onvoldoende onderbouwd⁸. De Commissie constateert bovendien dat bij de aanwijzing van het mma nadrukkelijk gekozen is voor een natuurgericht mma. Het is duidelijk dat bij een mensgerichte invalshoek tracé 2 in het mma was opgenomen, gezien de grotere aantasting van de woon- en leefomgeving. Overigens was het op grond van de gegevens in het oorspronke-

---

⁸ Dit commentaar komt ook in vele inspraakreacties en in de verslagen van de hoorzittingen naar voren.

lijke MER verdedigbaar geweest tracé 2 op te nemen in het mma, gezien de hooguit lichte voorkeur vanuit natuur, archeologie en landschap voor tracé 1 versus de uitdrukkelijke voorkeur vanuit woon- en leefomgeving voor tracé 2.

De aanvulling

In de aanvulling staat dat *“gesteld kan worden dat de beoordeling van de natuurwaarden op het traject Drachten-Donkerbroek ... gelijkwaardig uitpakt voor alle varianten. Tracévariant 2 scoort echter ...ongunstiger op het aspect landschap (doorsnijding, versnippering). Tezamen met de bevindingen uit het aanvullende akoestische onderzoek – waaruit blijkt dat de geluidssituatie bij variant 2 niet verslechtert – leidt dat tot de conclusie dat er geen aanleiding bestaat om de keuze van het mma op dit deeltraject te herzien.”*

De Commissie is het met deze conclusie oneens. Volgens de commissie verdient zowel vanuit het aspect natuurwaarden als vanuit het aspect geluidshinder tracé 2 de voorkeur. Wat archeologische waarden en landschap betreft scoren beide varianten gelijk. Dit leidt tot de conclusie dat tracé 2 het mma is. In het navolgende wordt op de verschillende aspecten ingegaan.

natuur

Uit het MER wordt duidelijk dat de N381 door een gebied met hoge natuurwaarden voert. In de aanvulling wordt nadere informatie geboden over aantallen en locaties van de aangetroffen (beschermd) diersoorten en flora en over de natuurwaarden van verschillende bos- en natuurgebiedjes langs zowel tracévariant 1 als 2, waardoor een beter beeld wordt gegeven. Met name wordt het belang aangetoond van het bos/natuurgebied langs tracé 1 dat een uitloper van het beschermde Duurswouderheide complex vormt.

Tracévariant 1 doorsnijdt kwelzones van lokale grondwatersystemen over een grotere lengte dan tracévariant 2. Volgens de Commissie biedt uitvoering van tracévariant 2, in combinatie met ‘down grading’ van de bocht bij de Wijnjeterper Schar, betere mogelijkheden tot herstel van de ecohydrologische relatie tussen de beschermde gebieden Wijnjeterper Schar en zijn omgeving. Dit heeft een positief effect op de natuurwaarde van dit gebied en wordt derhalve door de Commissie als een positief effect van tracé 2 gezien.

In de aanvulling mist nog een goed inzicht in de barrièrewerking van de twee varianten in verband met eventuele (landschapsecologische) relaties tussen leefgebieden. Uit het MER blijkt dat er twee belangrijke brongebieden in dit traject zijn, namelijk de Wijnjeterper Schar en de Duurswouderheide. In de beschouwing over de landschapsecologische relaties blijven de uitwisselingsmogelijkheden tussen de gebieden onderbelicht. Gelet op afstand en ligging van beide gebieden ten opzichte van ieder van de tracés, alsmede de mogelijkheid van ‘down grading’ van het bestaande tracé, verwacht de Commissie dat die uitwisselingsmogelijkheden in geval van uitvoering van tracévariant 2 positiever zijn.

Ten aanzien van broedvogels in de opgaande groene elementen stelt de aanvulling dat de er geen effecten op de uitloper van de Duurswouderheide verwacht worden, omdat de natuurwaarden in de huidige situatie ook al negatief beïnvloedt worden. Dit zou bij uitvoering van tracévariant 1 zo blijven. In tracévariant 2 worden de huidige negatieve invloeden echter geminimaliseerd, zodat dit tracé het beste scoort.

Volgens de aanvulling blijft de conclusie overeind dat tracé 1 het mma is wat betreft de natuurwaarden. Deze conclusie wordt vanwege bovenstaande argumenten niet gedeeld door de Commissie.

landschap

In de aanvulling wordt sterk benadrukt dat beleidsmatig altijd de voorkeur wordt gegeven aan bundeling om aantasting van het open Friese landschap te voorkomen. Dit geeft de doorslag in de bepaling van het mma wat betreft het aspect landschap. Hoewel de Commissie het er mee eens is dat bundeling vaak goede resultaten geeft, kan zij zich niet aan de indruk omtrekken dat bundeling hier als doel op zich wordt beschouwd. Hierdoor wordt onvoldoende gekeken naar de inpassingsmogelijkheden van beide tracés en ook naar de keerzijde van bundeling, namelijk de versterking van de barrièrewerking. De Commissie adviseert de mogelijkheden te beschouwen van herstel van historisch landschappelijke relaties die tracé 2, in combinatie met 'down grading' van het huidige tracé, biedt. Volgens de Commissie kan dit opwegen tegen het feit dat tracé 2 gedeeltelijk schuin door de perceelsscheidingen loopt. Dit wordt in de aanvulling namelijk zwaar meegewogen. Het feit dat bundeling een rommelige zone oplevert van 2 parallelle wegen met reststukjes daartussen lijkt geen rol te spelen in de beoordeling. De Commissie komt tot de conclusie dat het niet mogelijk is om vanuit het aspect landschap een voorkeur voor één van beide tracés uit te spreken.

archeologie

In het MER was sprake van een hoge verwachtingswaarde langs tracé 2. Uit de aanvulling blijkt echter dat de bodem zowel langs tracé 1 als langs tracé 2 in sterke mate is verstoord. Onontdekte vindplaatsen kunnen langs beide tracés nog voorkomen, maar dat zal pas duidelijk worden als het uiteindelijke tracé tijdens de uitvoering integraal wordt verkend. De Commissie concludeert dat wat betreft het aspect archeologie de tracés ten opzicht van elkaar neutraal scoren.

woon- en leefklimaat

Uit de aanvulling en het achtergrondrapport Consequenties wegverkeerslawaaï wordt duidelijk dat tracévariant 1 wat betreft het aantal gehinderde woningen een verbetering oplevert ten opzichte van de huidige situatie. Dat de geluidssituatie bij tracé 1 niet verslechtert ten opzichte van de huidige situatie is echter geen argument voor het mma. Daarin gaat het om de beste variant. Uit de aanvulling blijkt duidelijk dat tracévariant 2 een veel grotere verbetering oplevert, en dus vanuit het aspect geluidhinder de voorkeur geniet.

| De Commissie concludeert vanwege bovenstaande overwegingen dat tracévariant 2 het meest milieuvriendelijk alternatief is. De Commissie adviseert derhalve om bij het besluit tracévariant 2 als mma mee nemen. Indien volgehouden wordt dat tracévariant 1 mma is, acht de Commissie dit niet onderbouwd met de informatie in het MER en de aanvulling, en kan derhalve op dit punt geen positief oordeel geven.

2.2.2

Geohydrologische situatie

Het oorspronkelijke MER

De Commissie mist in het MER een beschrijving van het grondwatersysteem. Het (ondiepe) grondwatersysteem is in ieder geval van belang voor de Habitatrichtlijn-gebieden Wijneterper Schar en Drents-Friese woud. In die gebieden is sprake van beïnvloeding vanuit ondiepe, lokale grondwatersystemen, waarmee de natuurwaarden samen hangen. De kwalificerende habitats zijn in

geval van het Wijnjeterperschar het blauwgrasland en in geval van het Drents-Friese woud onder meer vennen en veentjes, dus (grond)watergebonden habitattypen.

Als de tracés binnen de kwel- en infiltratiezone van het lokale grondwatersysteem gelegen zijn waarmee de natuurwaarden samenhangen, is het voor de afwegingen met betrekking tot de tracékeuze en de inrichting van het tracé (hoogteligging, over- of onderdoorgangen, wijze van afwateren etc.) van belang te weten of er tijdelijke of blijvende effecten op het grondwatersysteem zijn én op welke plekken dit relevant is voor instandhouding (of ontwikkeling) van natuurwaarden.

De aanvulling

In de aanvulling wordt voldoende achtergrondinformatie voor de geohydrologische systeembeschrijving gegeven. De aanvulling richt zich verder voornamelijk op de gevolgen van nieuwe infrastructuur, aanleg tunnels en verdiepte aanleg van de afslag in het Drents-Friese woud. Dit levert volgens de Commissie waardevolle informatie voor de besluitvorming op.

Wat betreft het Wijnjeterper Schar is, zoals in §2.2.1 genoemd, het voordeel van het 'down graden' van de bocht onderbelicht gebleven. Ook mist een analyse van de invloed van het huidige weglichaam op het lokale grondwatersysteem. Dit kan echter in het vervolgtraject nog gebeuren. Gelet op de consequenties voor het Habitatrichtlijngebied, is het raadzaam om na te gaan hoe de eventuele invloed op het grondwatersysteem tijdens de reconstructie gemitigeerd kan worden door de vorm en de inrichting van de weg⁹.

De Commissie adviseert in de verder uitwerking van het tracé de invloed van de huidige weg op het lokale grondwatersysteem te analyseren en na te gaan wat er tijdens de reconstructie gedaan kan worden aan het herstel van een ongestoorde grondwaterstroming. De Commissie adviseert om de effecten van het 'down-graden' van de bocht bij het Wijnjeterper Schar bij dit onderzoek te betrekken.

2.2.3

1x2-variant op traject Drachten-Donkerbroek

Het oorspronkelijke MER

Het is de Commissie niet duidelijk waarom er geen 1x2-variant voor het traject Drachten-Donkerbroek is uitgewerkt. Volgens het MER gaat de provincie Fryslân er vanuit dat bij intensiteiten tot 15.000 mvt/dag een 2 strooksweg voldoende is en dat bij intensiteiten van meer dan 23.000 mvt/dag 2x2 stroken nodig zijn. Het wegvak Drachten-Donkerbroek valt in die categorie van tussenliggende intensiteiten, waarbij een nadere afweging nodig wordt geacht. Bovendien valt in tabel 4.1 op dat een 2x2 profiel grote overcapaciteit biedt: de I/C-verhouding is 0,3. Om deze redenen heeft de Commissie geadviseerd een 1x2-variant uit te werken.

De aanvulling

In de aanvulling wordt benadrukt dat vanuit het provinciaal beleid vanaf 15.000 mvt/dag aan verdubbeling wordt gedacht, zeker op wegen die in het netwerk een stroomfunctie vervullen. Bovendien moet zoveel mogelijk rekening gehouden met ontwikkelingen op langere termijn.

---

⁹ Inspraak nr. 133 van de Friese Milieu Federatie oppert bijvoorbeeld een verhoogde ligging van de weg, waardoor watervoerende lagen niet worden doorsneden.

De Commissie concludeert dat er geen milieuafwegingen hebben meegespeeld bij de beslissing om geen 1x2-variant voor dit traject uit te werken. De weg zal echter in eerste instantie in een 1x2-uitvoering worden aangelegd.

De Commissie adviseert om de milieugevolgen mee te wegen als de beslissing om al dan niet over te gaan tot een 2x2-uitvoering daadwerkelijk aan de orde is.

2.2.4 Overige opmerkingen

2x1-profiel

De Commissie heeft gevraagd waarom een 2x1-profiel (gescheiden rijbanen met elk 1 rijstrook) niet is meegenomen in de afwegingen. Een dergelijk profiel is veel veiliger¹⁰, geeft een uniformer wegbeeld en maakt de overgangen veiliger. In de aanvulling wordt herhaald dat een 2x1-profiel tegen het beleid van de provincie Fryslân ingaat. Ook hier geldt dat milieuoverwegingen blijkbaar geen rol spelen. Het probleem van de overgang van 2x2 naar 1x2 wordt onderkend en zal worden ondervangen met extra maatregelen.

Tracé ten oosten van Opsterlandse Compagnonsvaart

In de publiekssamenvatting staat dat onderzoek gaande was naar een 1x2 tracévariant ten oosten van de Opsterlandse Compagnonsvaart. In de aanvulling zijn de resultaten van het onderzoek naar de deze variant voldoende duidelijk gemaakt.

Steriele kruisingen

Op de bij het MER behorende kaarten wordt gesproken over steriele kruisingen. De Commissie vatte dit op als gelijkvloerse kruisingen waar afslaand verkeer niet is toegestaan. In de aanvulling is duidelijk gemaakt dat hier bedoeld wordt op ongelijkvloerse kruisingen.

---

¹⁰ Op een 1x2-profiel is inhalen mogelijk, hetgeen risico voor frontale botsingen met zich mee brengt. Door de afwezigheid van een vluchtstrook is er bovendien een groter risico van stilstaande voertuigen op de rijbaan, wat zeer onveilig is.

3. OVERIGE OPMERKINGEN OVER HET MER MET AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk geeft de Commissie adviezen die naar haar mening van belang zijn voor de kwaliteit van de besluitvorming, maar geen betrekking hebben op essentiële tekortkomingen.

3.1.1 Ecologische verbindingzones

Het aanleggen van ecologische verbindingen wordt in het kader van het mma genoemd als mogelijke maatregel. In de bijlagen wordt hier nader op ingegaan. Voor een deel gaat het hier echter om bestaand beleid. Bij de Wijnjeterper Schar lijkt de conclusie getrokken te worden dat het bestaande natuurbeleid aan weerszijde van de weg volstaat. Naar de mening van de Commissie zijn er in het kader van de opwaardering van de weg concretere maatregelen mogelijk¹¹. Deze maatregelen kunnen in de verdere uitwerking van het tracé uitgewerkt worden.

! De Commissie adviseert om in de verdere uitwerking van het tracé de plaats, vorm en inrichting van ecologische verbindingen nader uit te werken.

---

¹¹ Zie bijvoorbeeld inspraak nr 133, waarin een uiterwaardbrug over het Koningsdiep en verlaging van het steile talud langs de Compagnonsvaart genoemd worden. Een ecohydrologische verbinding kan ook geconcretiseerd worden door de eerder aangegeven verhoogde ligging.